Ovidiu Dorian Brașai

MESIANISM ȘI ESHATOLOGIE ÎN ZAHARIA 9-14

Presa Universitară Clujeană

Ovidiu-Dorian Brașai

MESIANISM ȘI ESHATOLOGIE ÎN ZAHARIA 9-14

Presa Universitară Clujeană

2020

Referenți științifici:

Pr. Prof. univ. dr. Ioan Chirilă

Pr. Conf. univ. dr. Viorel-Cristian Popa

ISBN 978-606-37-0977-7

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Cuprins

Listă de abrevieri

* ACCSOT – *Ancient Christian Commentary on Scripture. Old Testament*
* ACW – *Ancient Christian Writers*
* ANDUH – *Animal names as designations in Ugaritic and Hebrew*
* ANF – *Ante-Necene Fathers*
* BS – *Bibliotheca Sacra*
* CBQ – *Catholic Biblical Quarterly*
* CS – *Corpus Scriptorum*
* DBL – *A Dictionary of Biblical Languages – Semantic Domains: Hebrew (OT)*
* FC – *Fathers of the Church*
* IEJ – *Israel Exploration Journal*
* JBL – *Journal of Biblical Literature*
* JNSL – *Journal of Northwest Semitic Languages*
* JRS – *Journal of Religion and Society*
* JSOT – *Journal for the Study of the Old Testament*
* JTS – *The Journal of Theological Studies*
* LXX – *Septuaginta*
* NIDOTTE – *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*
* NIV – *New International Version*
* NPNF – *Nicene and Post-Nicene Fathers*
* RSR – *Religious Studies Review*
* SCM – *Slovak Catholic Mission*
* TDOT – *Theological Dictionary of the Old Testament*
* TLOT – *Theological Lexicon of the Old Testament*
* TM – *Textul Masoretic*
* TWOT – *Theological Wordbook of the Old Testament*
* TWOT – *Theological Wordbook of the Old Testament*
* VT – *Vetus Testamentum*
* ZAW – *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft*

Introducere

În literatura de specialitate, Cartea Profetului Zaharia a fost adesea împărțită în două părți (Proto-Zaharia, cap. 1-8 și Deutero-Zaharia, cap. 9-14). Specialiștii arată că primele opt capitole ale cărții se diferențiază ca stil de lucru de următoarele șase[1]. Prima parte se preocupă preponderent de aspecte istorice, iar ce cea de-a doua prezice un timp eshatologic[2], demarcat mai ales prin folosirea sintagmei „în ziua aceea" (ex. Zah 9,16; 12,3.6.9) – o zi sau o perioadă de teroare și „prăpăd" (Zah 14,12), o zi de război acerb purtat de popoare împotriva Ierusalimului (ex. Zah 12,2); și o zi în care Dumnezeu se implică în sfera omenească cu scopul de a izbăvi Sionul și seminția lui Iuda (ex. Zah 12,3-5) și de a instaura Împărăția Sa universală (ex. Zah 14,16). Totodată, această a doua parte cuprinde câteva profeții mesianice remarcabile (Zah 9,9; 10,4; 11,12-13; 12,10; 13,7), a căror valoare este confirmată în Noul Testament, când cuvintele enunțate de Zaharia sunt citate de către cei patru evangheliști.

În cadrul acestei lucrări ne-am preocupat de Zaharia 9-14 și, în mod deosebit, de aspectele mesianice și eshatologice pe care această secțiune le cuprinde. Motivația de bază pentru alegerea acestei teme este prezentarea – din perspectiva ortodoxă – celor două concepte (mesianim și eshatologie), cu aplicație concretă pe Zaharia 9-14. Am pornit de la premiza că (1) profețiile Vechiului Testament descriu atât evenimente care s-au împlinit în istorie, cât și evenimente care așteaptă să fie împlinite în viitor sau chiar la sfârșitul veacului; de asemenea, (2) profețiile cu caracter mesianic cuprind atât detalii legate de prima venire a Mântuitorului în trup cât și de cea de-a doua venire în slavă[3].

Folosind doar metoda literalismului în exegeza biblică, se denaturează mesajul profetic; se omit aspecte teologice importante. Din acest motiv, mesajul profetului Zaharia trebuie privit și din perspectiva eshatologică. Pe lângă anumite aspecte istorice, Zaharia prezice o eră viitoare a istoriei mântuirii, care se va instaura odată cu cea de-a doua venire a Mântuitorului (ex. Zah 9,9-10).

---

[1] Cu toate că este împărțită în aceste două părți, cartea profetului Zaharia poate fi privită unitar. Există punți de legătură evidente între cele două părți, cum ar fi formula legământului (Zah 8,8; 13,9), protecția divină a Ierusalimului (Zah 2,5.8-10; 14,11) și întoarcerea exilaților (Zah 8,7; 10,9-12). Cel mai important, punctul culminant al celei de-a doua părți a lui Zaharia este similar cu cel al primei părți: includerea neamurilor în închinarea la Ierusalim, la Domnul (Zah 8,20-22; 14,16-19). Brevard S. CHILDS, *The Relation of Zech 9–14 to Proto- Zechariah*, în *ZAW* 88 (1976), 227-239.

[2] Termenul eshatologie provine de la grecescul *eschatos* și semnifică „ultimul, cel din urmă". Eshatologia este o componentă a literaturii profetice și își are împlinirea în cea de-a doua venire a Mântuitorului Iisus Hristos când se va întemeia Împărăția Veșnică. Concepția creștină despre moarte este fundamentată ca fiind o ușă de trecere spre o nouă viață, având un caracter firesc, reprezentând comuniunea cu Dumnezeu. *Dicționar biblic* (București: Stephanus, 1995), 443.

[3] Cf. Nicolae NEAGA, *Hristos în Vechiul Testament ,* (Cluj-Napoca: Renașterea, 2017), 227.

Lucrarea este structurată în trei părți: Noțiuni de isagogie la cartea profetului Zaharia; Abordare exegetică; Dimensiunea teologică. În partea de isagogie sunt prezentate datele generale în ceea ce privește autorul cărții, data și locul scrierii, structura și temele abordate. Tot în cadrul acestui capitol sunt detaliate aspectele referitoare la autenticitatea cărții, prin prezentarea opiniilor pro și contra cu privire la acest aspect.

Capitolul dedicat exegezei este cel mai extins. În cadrul său, fiecare verset din Zaharia 9-14 este analizat în parte, fiind conturată atât dimensiunea istorică a textului, cât și cea eshatologică. În cadrul capitolului sunt evidențiate hotărârile divine cu privire la poporul lui Israel și la neamurile înconjurătoare. Accentul este pus pe judecata divină, aplicată ca urmare a stării de păcat.

Prin intermediul exegezei biblice, am fundamentat cel de-al treilea capitol denumit „Dimensiunea teologică". Acesta cuprinde, la rândul său, alte două subcapitole: „Mesianism" și „Eshatologie". Pentru a oferi o perspectivă unitară asupra discusului profetului despre mesianism, am extras textele cu acest caracter din capitolul de exegeză și le-am analizat doar în această secțiune. Am analizat minuțios, comparând diferite opinii din rândul cercetătorilor, cinci texte: Intrarea în Ierusalim (Zah 9,9), Piatra din capul unghiului (Zah 10,4), Cei 30 de arginți (Zah 11,12-13), Mesia va fi străpuns (Zah 12,10) și Baterea Păstorului și împrăștierea turmei (Zah 13,7). Următorul subcapitol se axează pe dimensiunea eshatologică a textului din Zaharia 9-14. Pentru a înțelege mai bine această perspectivă am analizat câțiva termeni-cheie: „Proorocie", „În ziua aceea"; „O zi pentru Domnul"; „Ierusalim"; „Israel"; „Iuda"; „Toate națiile"; „Popoarele"; „Prăpăd mare"; „A lovi". Tot în acest sens am subliniat Atotputernicia lui Dumnezeu-Creatorul și suveranitatea sa (cum reiese din Zah 12,1), precum și relația istorie-eshatologie/timp-veșnicie cu aplicație la exemplul Ierusalimului (Ierusalimul pământesc și Ierusalimul ceresc analizat în diferite tratate de specialitate). În urma acestui proces, considerăm că mesajul profetului este mai bine înțeles de către cititor și se evidențiază mai clar elementele eshatologice din text.

Ne propunem ca pe parcursul acestui demers științific să reușim să atingem câteva obiective. Principalul nostru obiectiv este să abordăm Zaharia 9-14 și conceptele de mesianism și eshatologie din această secțiune într-o perspectivă de interpretare răsăriteană. Vom lua în considerare comentariile occidentale și vom insera în cadrul lor nota patrisitcă care, adeseori oferă o perspectivă anagogică-spirituală asupra textului (*theoria*[4]) – prin acest mod de lucru se evidențiază deopotrivă asemănările și deosebirile dintre metoda de exegeză

[4] Vezi mai mutle în John BRECK, *Sfânta Scriptură în Tradiția Bisericii*, trad. Ioana Tămăian (Cluj-Napoca: Patmos, 2003), 57-58.

patristică și cea modernă. Acestui obiectiv principal se adaugă: conturarea unor repere isagogice cu privire la Cartea Profetului Zaharia în general și asupra părții 9-14 în special; realizarea unei exegeze minuțioase prin care să se clarifice textul biblic din Zah 9-14; aprofundarea profețiilor mesianice și a termenilor cu caracter eshatologic și așezarea lor în relație cu alte cărți biblice, cu scopul de a evidenția caracterul insiprat al profeției.

Ca o notă de originalitate, menționăm că în spațiul românesc, acest tip de abordare asupra cărții Zaharia nu a mai fost aplicat de către nici un autor. În literatura de specialitate din țara noatră, cartea profetului Zaharia este tratată de către Teodor Baba, în lucrarea *Profetul Zaharia. Personalitatea și opera. Valoarea teologică a mesajului său profetic*[5]. Domnia sa a realizat o cercetare asupra personalității și operei profetului[6]. O altă lucrare care tratează această carte biblică este teza de doctorat intitulată *Cartea profetului Zaharia. Introducere, traducere și comentariu* a doamnei Ingrid Ileana Bauer. Teza doamnei abordează cartea profetului Zaharia prin prezentarea, la modul general, a opiniilor cu referire la ea, urmând modelul comentariilor de tip „introducere în...”[7].

Cartea profetului Zaharia a fost îndelung analizată și cercetată în literatura internațională. În acest spațiu există diverși autori care au studiat cartea profetului Zaharia atât la modul general, cât și particular, privind eshatologia capitolelor 9-14. Mai jos redăm cele mai importante lucrări utilizate în teză.

Eric M. Meyers and Carol L. Meyers[8] abordează cercetarea dintr-o perspectivă filologică, literară și istorică. În lucrarea *The Eschatology of Second Zechariah. A Study of the Formation of a Mantological Wisdom Antology*, Katrina J.A. Larkin[9] prezintă exegeza biblică a capitolelor 9-14, cu accent pe caracterul eshatologic. Mark J. Boda, în lucrarea sa

---

[5] Teodor BABA, *Profetul Zaharia: Personalitatea și opera. Valoarea teologică a mesajului profetic* (Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2003).

[6] Cartea este structurată pe mai multe capitole în care se prezintă: Situația religioasă și socială a iudeilor din Babilon și consecințele robiei babiloniene; Factorii istorici și politici favorabili eliberării iudeilor din robia babiloniană; Viața, activitatea și personalitatea profetului Zaharia; rolul profetului Zaharia în societatea iudaică; opera scrisă a profetului Zaharia; viziunea revelată a profetului Zaharia în concepția Sfinților Părinți; teologia operei profetice. În cadrul capitolului „Teologia operei”, Teodor Baba prezintă subcapitolul „Mesia și Împărăția mesianică”. Sunt tratate texte din primele 8 capitole cu privire la unsul Domnului, Împărat și Vlăstarul Domnului. Iar din capitolele 9-14 îl prezintă pe Mesia cel vândut pentru 30 de arginți, trădarea sau vinderea lui Mesia și Mesia străpuns în coastă. T. BABA, *Profetul Zaharia*, 8-190.

[7] Teza doamnei Bauer este structurată astfel: Isagogia profetului Zaharia; traducere și comentarii; tâlcuiri iudaice la cartea profetului Zaharia; teologia cărții profetului Zaharia. Această lucrare nu constituie un comentariu exegetic propriu-zis, ci o prezentare introductivă a modului în care acest text scripturistic a fost perceput de reprezentanți ai diverselor culte iudaice și creștine de-a lungul timpului.

[8] Eric M. MEYERS și Carol L. MEYERS, *Zechariah 9–14* (New York: Doubleday, 1995).

[9] Katrina J.A. LARKIN, *The Eschatology of Second Zechariah. A Study of the Formation of a Mantological Wisdom Antology* (Leiden: Pharos, 1994).

The Book of Haggai, Zechariah. The NIV Aplication Commentary[10], tratează capitolele 9-14 pe două linii principale: sensul original, unde reliefează principalele teme ale discursului profetic și semnificația contemporană, unde încadrează profețiile în Biserica actuală. Exegeza biblică este realizată prin contopirea mai multor versete și tratarea lor ca și specific general.

Paul D. Hanson, în lucrarea *The down of Apocalyptic. The Historical and Sociological Roots of Jewish Apocalyptic Eschatology*, tratează capitolele 9-14 în comparație cu Isaia, dar acesta aplică metoda contextual tipologică. El face o conexiune între discursul eshatologic apocaliptic cu actualele evenimente istorice, afirmând că nici una dintre profețiile din cele șase capitole nu conține aluzii istorice pe baza cărora să poată fi datat materialul, însă considerațiile tipologice, cât și ceea ce a reflectat situația comunității, ne permit să atribuim date aproximative pentru majoritatea profețiilor.

George L. Klein, în lucrarea *An Exegetical and Theological Exposition of Holy Scripture. Zechariah*[11], realizeză exegeza biblică atât din punct de vedere lexical cât și teologic. Abordarea este documentată cu TM în paralel cu NIV. Acesta tratează discursul profetic analizând sistematic opiniile exegeților.

Merrill F. Unger[12] abordează textul strict literal. În lucrarea sa, el descrie expresia „în ziua aceea" pe baza convingerii teologice că, imediat după răpirea Bisericii (1Cr 15,50-58, 1Tes 4,13-18), antihristul va pune în vigoare șapte ani de Legământ care a fost prezis în Daniel 9,27. Întemeierea acestui legământ va face ca Ziua Domnului să înceapă (1Tes 5,1; 2Tes 2,1-8). Momentul în care se va încheia acest legământ de șapte ani ar fi paralel cu deschiderea primului sigiliu din Apocalipsa 6 (și din Matei 24,4-14). După cum indică Daniel 9,27 și Matei 24,15, antihristul va rupe legământul de șapte ani la mijlocul lui și se va întoarce împotriva Israelului să caute să îl distrugă. Această ultimă perioadă de trei ani și jumătate este ceea ce Iisus a descris ca „mare necaz". Acești ultimi trei ani și jumătate sunt în centrul atenției atunci când profeții din Vechiul Testament vorbesc despre epoca eshatologică a necazurilor. Această perioadă de trei ani și jumătate este intervalul de timp pe care se concentrează Zaharia 12-14.

---

[10] Mark J. BODA, *The Book of Haggai, Zechariah. The NIV Aplication Commentary* (Grand Rapids: Zondervan, 2004).
[11] George L. KLEIN, *An Exegetical and Theological Exposition of Holy Scripture. Zechariah* în *NAC 21B*, (Nashville: Publishing Group, 2008).
[12] Merrill F. UNGER, *Zechariah* (Grand Rapids: Zondervan, 1963).

Eugene H. Merrill, în lucrarea *Haggai, Zechariah, Malachi: An Exegetical Commentary*[13], prezintă în cartea sa o exegeză detaliată. O parte a opiniilor acestuia sunt într-o oarecare măsură în contrast cu teologia ortodoxă. Este important de precizat faptul că percepe păstorul străpuns din capitolul 12 ca fiind Mesia, însă cu referire la 13,7 susține că orice interpretare care ar face aluzie la Mesia nu își are ținta.

Dintre lucrările de referință din literatura universală, mai amintim: André Lacocque, *Zacharie 9-14*[14]; Taeke Jansma, *Inquiry into the Hebrew Text and the Ancient Versions of Zechariah IX-XIV*[15]; Kenneth L. Barker, *Zechariah*[16]; H. G. Mitchell, J. M. P Smith and J. A. Bewer, *A Critical and Exegetical Commentary on Haggai, Zechariah, Malachi and Jonah*[17]; J. G. Baldwin, *Haggai, Zechariah, Malachi*[18]; Robert H. Gundry, *Matthew. A Commentary on His Literary and Theological Art*[19]. Acestora se adaugă și numeroase studii de specialitate[20]. Acestora se alătură literatura patristică și anumite dicționare și lexicoane pentru a explica terminologia.

Resursele enumerate mai sus au stat la baza acestei teze, însă modul de abordare al subiectului a fost sugerat de coordonatorul de doctorat. Pe această cale, îmi exprim mulțumirea și recunoștința față de părintele profesor Ioan Chirilă, pentru îndrumarea și bunăvoința acordată pe parcursul acestor ani de studiu.

---

[13] Eugene H. MERRILL, *Haggai, Zechariah, Malachi: An Exegetical Commentary* (Chicago: Moody Publishers, 1994).
[14] André LACOCQUE, *Zacharie 9-14* (Neuchatel: Delachaux & Niestlé, 1981).
[15] Taeke JANSMA, *Inquiry into the Hebrew Text and the Ancient Versions of Zechariah IX-XIV* (Leiden: Brill, 1949).
[16] Kenneth L. BARKER, *Zechariah* (Grand Rapids: Zondervan, 1985).
[17] H. G. MITCHELL, J. M. P. SMITH and J. A. BEWER, *A Critical and Exegetical Commentary on Haggai, Zechariah, Malachi and Jonah* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1912).
[18] J. G. BALDWIN, *Haggai, Zechariah, Malachi* (Downers Grove: InterVarsity Press, 1972).
[19] Robert H. GUNDRY, *Matthew. A Commentary on His Literary and Theological Art* (Grand Rapids: Eerdmans, 1982).
[20] Amintim aici: F. du T. LAUBSCHER, „The King's Humbleness in Zachariah 9:9. A Paradox?”, *JNSL* 18 (1992) : 125-134; E. LIPINS, *Recherches sur le livre de Zacharie*, *VT* 20 (1970), 25-55; Instone D. BREWER, *The Two Asses of Zechariah 9:9 in Matthew 21*, (TynBul 54, 2003), 87-98.

Bibliografie

I. Ediţii ale Sf. Scripturi

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, ed. Karl Elliger şi Wilhelm Rudolph (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1987).
- *Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX*, ed Alfred Rahlfs (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1935).
- *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, ediţia Sfântului Sinod (Bucureşti: EIBMO, 2015).

II. Dicţionare, lexicoane, concordanţe, manuale, cărţi de cult

- BAKER, Warren, *The Complete Word Study Dictionary: Old Testament* (Chattanooga: AMG Publishers, 2003).
- BLAIKLOCK, Edward şi HARRISON, Roland, *The New International Dictionary of Biblical Archaeology* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1983).
- BOTTERWECK, Johannes şi RINGGREN, Helmer, *Theological Dictionary of the Old Testament*, vol. 5, ed. David. E. Green (Grand Rapids: W. B. Eermans Publishing Co., 1986).
- *Dicționar biblic* (București: Stephanus, 1995).
- DOUGLAS, J. D. şi TENNEY, Merrill C., *The New International Dictionary of the Bible* (Michigan: Zondervan Publishing House, 1981).
- ELWELL, Walter A. şi ELWELL, Walter A., *Evangelical Dictionary of Biblical Theology* (Grand Rapids: Baker Book House, 1997).
- ERNST, Jenni, Claus WESTERMANN , Mark E BIDDLE., *Theological Lexicon of the Old Testament,* (Hardcover, 1997).
- FREEDMAN, David N., *The Anchor Bible Dictionary*, vol. 6 (New York: Doubleday, 1996).
- HARRIS, Robert L et al., *Theological Wordbook of the Old Testament* (Chicago: Moody Press, 1999).
- KELSO L., James , *The Ceramic Vocabulary of the Old Testament* (New Haven: American Schools of Oriental Research, 1948).
- KOCH K*., Theological Dictionary of the New Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1968).

- KOHLENBERGER, John şi SWANSON, James, *The Hebrew English Concordance to the Old Testament with the New International Version* (Michigan: Zondervan Grand Rapids, 1998).
- LEON-DUFOUR, Xavier, *Dictionary of Biblical Teology*, ed. P. Joseph Cahill (New York: Desclee Company, 1967).
- STRONG, James, *The Exhaustive Concordance of the Bible: Showing Every Word of the Test of the Common English Version of the Canonical Books, and Every Occurence of Each Word in Regular Order* (Ontario: Woodside Bible Fellowship, 1996).
- SWANSON, James, *Dictionary of Biblical Languages With Semantic Domains: Hebrew (Old Testament)* (Oak Harbor: Logos Research Systems, 1997).
- VAN DER TOORN, Karel et. al., *Dictonary of Deities and Demons in the Bible* (Michigan: Eerdmans, 1999).

III. Resurse patristice

- AMBROSE, *Joseph* 8.45, în *FC* 65:218-19 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AMBROSE, *Letter* 80, în *FC* 26:453-54 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AMBROSE, *On the Holy Spirit* 2.11.119-20, în *NPNF* 2 10:130 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AUGUSTINE, *City of God* 8.23, în *FC* 14:64 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AUGUSTINE, *Explanation of the Psalms* 102.17, în *NPNF* 1 8:499 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AUGUSTINE, *Letter* 26, în *FC* 30:29 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).

- AUGUSTINE, *On Genesis Against the Manichaeans* 2.8.11, *FC* 64:83 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AUGUSTINE, *Sermon* 277, *WSA* 3 8:43-44 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- AUGUSTINE, *Tractates on the Gospel of John* 21.3, în FC 79:192 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- BASIL THE GREAT, *The Long Rules, Preface*, în *FC* 9:230 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- BEDE, *Homilies on the Gospels* 2.14, în *CS* 111:132-33 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- CAESARIUS OF ARLES, *SERMON* 113, în *FC* 47:160 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- CHRYSOSTOM, *Against the Anomoeans, Homily* 7.38, în *FC* 72:200 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- CHRYSOSTOM, *Discourse Against Judaizing Christians* 1.3, în *FC* 68,10-11 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- CHRYSOSTOM, *Homilies on John* 66.1, în *NPNF* 1 14:245 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- CLEMENT ALEXANDRINUL, „Pedagogul,” în *PSB* 4, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO, 1982).
- CLEMENT OF ALEXANDRIA, *Christ the Educator* 1.5.15 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).

- *Constitutions of the Holy Apostles* 2.3.15, în *ANF* 7:402 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- CYRIL OF JERUSALEM, *Catechetical Lecture*, în *FC* 61:233 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- EPHREM THE SYRIAN, *Commentary on Zechariah*, în *ESOO* 2:310 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- EUSEBIUS OF CAESAREA, Proof of the Gospel 2.3.50, 53, în *POG* 1:97-98 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- GREGORY OF NAZIANZUS, *In Defense of His Flight to Pontus, Oration* 2.62-64, în *NPNF* 2 7:218 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- GRIGORIE PALAMA, „Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie. Al treilea dintre cele din urmă. Despre sfânta lumină," în *Filocalia* 7, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 1977).
- HIPPOLYTUS, *On the End of the World* 40, în *ANF* 5:252 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- IRENAEUS, *Against Heresies* 4.33.1, în *ANF* 1:506 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- JEROME, *Homilies on the Psalms* 10, în *FC* 48:75 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- JUSTIN MARTYR, *Dialogue with Trypho* 121, *FC* 6:335 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- JUSTIN MARTYR: *First Apology* 52 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).

- MAXIMUS OF TURIN, *Sermon* 75.2, în *ACW* 50:184 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- NIL ASCETUL, „Cuvând ascetic,” în *Filocalia* 1, trad. Dumitru Stăniloae (Sibiu: Institutul de arte grafice „Dacia Traiană”, 1947).
- ORIGEN, *Homilies on Exodus* 11.2, în *FC* 71:356-57 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- ORIGEN, *Filocalia*, trad. Silvana Avram (București: Herald, 2007).
- ORIGEN, *Omilii la Levitic*, trad. Adrian Muraru (Iași: Polirom, 2006).
- RUFINUS, *Commentary on the Apostles' Creed* 20, în *NPNF* 2 3:551 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- SF. ATANASIE CEL MARE, „Epistole către Serapion,” în *PSB* 16, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 1988).
- SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, „Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,” în *PSB* 41, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 2000).
- SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, „Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr,” în *PSB* 38, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 1991).
- SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, „Glafire la Facere,” în *PSB* 39, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 1992).
- SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, „Glafire la Numeri,” în *PSB* 39, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 1992).
- SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO 2003).
- SF. GRIGORIE DE NYSSA, „Omilii la Ecclesiast,” în *PSB* 30, trad. Teodor Bodogae (București: IBMO, 1998).
- SF. GRIGORIE PALAMA, *Omilii* (București: Anastasia, 2000).
- SF. IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO, 2001).
- SF. IOAN GURĂ DE AUR, „Omilii la Matei,” în *PSB* 23, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO, 1994).
- SF. IOAN GURĂ DE AUR, „Predici la Sărbători împărăteşti, Omilia I la Cruce şi la tâlhar,” în *PSB* 14, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO, 2015).

- SF. MACARIE EGIPTEANUL, „Omilii duhovniceşti," în *PSB* 34, trad. Constantin Cornițescu (Bucureșri: IBMO, 1992).
- SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Erosurile imnelor dumnezeieşti, XXIII," în *Imne, Epistole și Capitole. Scrieri III*, trad. Ioan Ică Jr. (Sibiu: Deisis, 2001).
- SF. VASILE CEL MARE, „Epistole", în *PSB* 12, trad. Constantin Cornițescu, Teodor Bodogae (București: IBMO, 1988).
- TERTULLIAN, *On Flight in Time of Persecution* 11.2, în *FC* 40:297 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- TERTULLIAN, *On Idolatry* 10, în *ANF* 3:66-67 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- THEODORE OF MOPSUESTIA, *Commentary on Zechariah* 9.8-10, în *PG* 66:556 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).
- THEODORET OF CYR, *On Divine Providence* 7.38, în *ACW* 49:99 – A. FERREIRO, *The Twelve Prophets*, în *Ancient Christian Commentary on Scripture OT* 14 (Downers Grove: InterVarsity Press, 2003).

IV. Comentarii biblice

- BABA, Teodor, *Profetul Zaharia, Personalitatea și opera.Valoarea teologică a mesajului prophetic* (Arad: Aurel Vlaicu, 2003).
- BALDWIN, G. Joyce, *Haggai*, *Zechariah*, *Malachi* (London: Tyndale, 1972).
- BALDWIN, J. G., *Haggai, Zechariah, Malachi* (Downers Grove: InterVarsity Press, 1972).
- BALDWIN, Joyce G., *Zechariah*, (Library of Congress Catalogin-in-Publication Data, 1993).
- BARKER, Ken, *Zechariah* (Grand Rapids: Zondervan, 1985).
- BARKER, Kenneth L., *Zechariah*, (Grand Rapids: Zondervan, 1985).
- BLOMBERG, Craig L., *Matthew* (Nashville: Broadman, 1992).
- BODA, M. J., *The NIV Application Commentary: Haggai, Zechariah* (Grand Rapids: Zondervan, 2004).
- BODA, Mark J., *Haggai, Zechariah* (Grand Rapids: Zondervan, 2009).

- BODA, Mark J., *The Book of Haggai, Zechariah. The NIV Aplication Commentary* (Grand Rapids: Zondervan, 2004).
- BOLING, R. G. and WRIGHT G. E., *Joshua* (Garden City, NY: Doubleday, 1982).
- BROWN, E. Raymond , *The Gospel According to John* (*xiii-xxi*), (Garden City: Doubleday, 1970).
- BRUCE, F. F., *The Book of Zechariah and the Passion Narrative* (Bulletin of the John Rylands Library, 1961).
- CARSON, D. A., *Matthew, in The EBC* (Grand Rapids: Zondervan, 1984).
- CHARY, Theophane, *Agge-Zacharie*, *Malachie* (Paris: Librairie Lecoffre, 1969).
- DENTAN, R. C., *The Book of Zechariah* (Nashville: Abingdon, 1956).
- ELLIGER, K., *Die Propheten Naham, Habakuk, Zephanja, Haggai, Sacharja, Maleachi* (Gttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1982).
- GRAY, John, *I & II Kings* (London: SCM, 1970).
- GUNDRY, Robert H., *Matthew. A Commentary on His Literary and Theological Art* (Grand Rapids: Eerdmans, 1982).
- H MITCHELL,. G. J., M. P. SMITH and J. A. BEWER, *A Critical and Exegetical Commentary on Haggai, Zechariah, Malachi and Jonah* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1912).
- KAISER , Walter C. *Micah, Nahum, Habakkuk, Zephaniah, Haggai, Zechariah, Malachi* (Mastering the Old Testament).
- KLEIN, George L., *An Exegetical and Theological Exposition of Holy Scripture. Zechariah* în *NAC 21B*, (Nashville: Publishing Group, 2008).
- MARK, Allen Hahlen și Clay Alan HAM, *Minor Prophets,Volume 2: Nahum-Malachi* (College Press NIV Commentary)..
- MASON, Rex ,*The Books of Haggai*, *Zechariah*, *and Malachi*, (Cambridge: Cambridge Univ., 1977).
- MCCOMISKEY, T. , *Zechariah*, in *The Minor Prophets, Vol. 3* (Grand Rapids: Baker, 1992).
- MERRILL, E. H., *Haggai, Zechariah, Malachi* (Chicago: Moody, 1994).
- MERRILL, Eugene H., *An Exegetical Commentary Haggai, Zechariah, Malachi* (Biblical Studies Press, 2001).
- MERRILL, Eugene H., *Haggai, Zechariah, Malachi: An Exegetical Commentary* (Chicago: Moody Publishers, 1994).
- MEYERS Eric M. și Carol L. MEYERS, *Zechariah 9–14* (New York: Doubleday, 1995).

- MITCHELL H. G., SMITH J. M. P., and BEWER J. A., *A Critical and Exegetical Commentary on Haggai, Zechariah, Malachi and Jonah*, (Edinburgh: T. & T. Clark, 1912).
- MITCHELL, H. G., *A Commentary on Haggai and Zechariah* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1912).
- RUDOLPH, Wilhelm, *Haggai-Sacharja 1-8 - Sacharja 9-14 -Maleachi*, KAT (Gütersloh: Verlaghaus Gerd Mohn, 1976).
- SAEB, Magne, *Sacharja 9-14. Untersuchungen von Text und Form* (Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1969).
- So JOYCE, G. BALDWIN, *Haggai*, *Zechariah*, *Malachi* (London: Tyndale, 1972).
- STUHLMUELLER, Carroll, *Haggai & Zechariah* (Grand Rapids: Eerdmans, 1988).
- SWEENEY, Marvin, A *The Twelve Prophets*, Vol. 2 (Berit Olam: Studies in Hebrew Narrative & Poetry).
- THOMPSON, J. A., *Deuteronomy* (London: Tyndale, 1974).
- UNGER, Merrill F,. *Zechariah* (Grand Rapids: Zondervan, 1963).
- WILHELM, Rudolph, *Haggai-Sacharja 1-8-Sacharja 9-14-Maleachi* (Gütersloh: Verlaghaus Gerd Mohn, 1976).

V. Cărți de specialitate

- AHARONI, Yohanan, *The Land of the Bible* (London: Burns & Oates, 1966).
- ANDERSON, Bernhard W., *Exodus Typology in Second Isaiah, in Israel's Prophetic Heritage* (London: SCM, 1962).
- AVISHUR, Yitshak, *Stylistic studies of word-pairs in biblical and ancient Semitic literatures* (Alter Orient und Altes Testament, 1984).
- BARR, J., *The Semantics of Biblical Language* (Oxford: Oxford University, 1961).
- BRECK, John, *Sfânta Scriptură în Tradiția Bisericii*, trad. Ioana Tămăian (Cluj-Napoca: Patmos, 2003).
- BRONNER, Leah, *The Stories of Elijah and Elisha as Polemics Against Baal Worship* (Leiden: E. J. Brill, 1968).
- BRUCE, Frederick F., *This Is That. The New Testament Development of Some Old Testament Themes* (Exeter: Paternoster, 1968).
- BUTTERWORTH, M., *Structure and the Book of Zechariah,* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992).

- CAQUOT, A., *Breves Remarques sur L'Allegorie des Pasteurs en Zacharie II*, *in Melanges Bibliques et Orientaux* (Neukirchen-Vluyn: Kevelaer, 1985).
- CAZELLES *,* Henry, *Introduction a la Bible*, (Paris, 1973).
- CHILDS, Brevard S., „The Relation of Zech 9–14 to Proto- Zechariah," *ZAW* 88 (1976): 227-239.
- CLENDENEN, E. R., *Haggai, Malachi*, (Nashville: Broadman & Holman, 2004).
- COHEN, Aharon, *The Twelve Prophets* (New York: Soncino, 1948).
- COLLINS, T *The Literary Contexts of Zechariah 9:9, in The Book of Zechariah and Its Influence* (Burlington: Ashgate, 2003), 29-40.
- CRAIGIE, P. C., *The Problem of War in the Old Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1978).
- CROSS, F. M., *Canaanite Myth and Hebrew Epic* (Cambridge: Harvard Univ., 1973).
- CRYER, F. H., *Divination in Ancient Israel and its Near EasternEnvironment* (Sheffield: JSOT Press, 1994).
- DAVIES, P. R., *The Damascus Document* (Sheffield: JSOT, 1982), 150-51.
- DAY, J., *The Origin of Armageddon: Revelation 16:16 as an Interpretation of Zechariah 12:11* (Leiden: E. I. Brill, 1994).
- DE BOER, Pieter Arie Hendrik, *An Inquiry into the Meaning of the Term* (Leiden: E. J. Brill, 1948).
- de VAUX, Roland, *Ancient Israel* (New York: McGraw-Hill, 1965).
- DELCOR, M., *Hinweise auf das Samaritanische Schisma im Alten Testament*, (ZAW 74, 1962).
- *Despre numele divine*, trad. Cicerone Iordăchescu şi Teofil Simenschy (Iaşi: Istitutul European, 1993), 131.
- DILLARD R. B., and T. LONGMAN III, *An Introduction to the Old Testament* (Grand Rapids: Zondervan, 1994).
- DUGUID, I. „Messianic Themes in Zechariah 9–14," in *The Lord's Anointed: Interpretation of Old Testament Messianic Texts*, ed. P. E. Satterthwaite (Carlisle: Paternoster, 1995).
- EARLE, Cairus E., *Creştinismul de-a lungul secolelor. O istorie a Bisericii creştine*, (Dallas: Internaţional, 1992).
- EILBERG-SCHWARTZ, H. *The Savage in Judaism: An Anthropology of Israelite Religion and Ancient Judaism* (Bloomington: Indiana Univ. Press, 1990).

- EISSFELDT, O., *The Old Testament: An Introduction*, trans. P. R. Ackroyd (New York: Harper & Row, 1965).
- ELIADE, Mircea, *Le chamanisme et les tehnicques archaicques de l''extase* (Paris: Payot, 1978).
- ELIADE, Mircea, *Sacrul şi profanul* (Bucureşti: Humanitas, 1992).
- FLOYD, M. H., *Zechariah and the Changing Views of Second Temple Judaism in Recent Commentaries*, (*Religious Studies Review* 25, 1999).
- FOHRER, Georg, *Introduction to the Old Testament* (London: SPCK, 1970).
- FRAINE, J. de, *L'Aspect Religieux de la Royaut Isralite* (Roma: Pontificio Istituto Biblico, 1954).
- FRANCE, Richard T,. *Jesus and the Old Testament* (London: Tyndale, 1971).
- FREEDMAN, David Noel ,*Pottery*, *Poetry*, *and Prophecy* (Winona Lake: Eisenbrauns, 1980).
- FRUNZĂ, Sandu, *Experienţa religioasă în gândirea lui Dumitru Stăniloae, o etică relaţională* (Cluj-Napoca: Dacia, 2001).
- G. von RAD, *Holy War in Ancient Israel* (Grand Rapids: Eerdmans, 1991).
- GOLDINGAY, John și Pamela J. SCALISE, *Minor Prophets* (Understanding The Bible Commentary Series).
- GREENFIELD, C. Jonas, *The Aramean God Ramman/Rimmon*,(Hebrew University, Jerusalem, 1976).
- HALLO William W., and William K. SIMPSON, *The Ancient Near East: A History* (NewYork: Harcourt Brace Jovanovich, 1971).
- HANSON, Paul, *The Dawn of Apocalyptic* (Philadephia: Fortress, 1975).
- HARRELSON Walter, *The Celebration of the Feast of Booths According to Zech. XIV 16-21, in Religions in Antiquity*, (Leiden: Brill, 1968).
- HARRELSON, Walter, *Nonroyal Motifs in the Royal Eschatology*, in *Israel's Prophetic Heritage*, eds. B. W. Anderson and Walter Harrelson (New York: Harper, 1962).
- Instone D. BREWER, „The Two Asses of Zechariah 9:9 in Matthew 21," *TynBul* 54 (2003): 87-98.
- JANSMA Taeke, *Inquiry into the Hebrew Text and the Ancient Versions of Zechariah IX-XIV*, (Leiden: Brill, 1949).
- JANSMA, Taeke, *Inquiry into the Hebrew Text and the Ancient Versions of Zechariah IX-XIV* (Leiden: Brill, 1949).

- JOHNSON, R. Aubrey, *Sacral Kingship in Ancient Israel* (Cardiff: Univ. of Wales, 1955).
- KAISER, Otto, *Introduction to the Old Testament* (Oxford: Basil Blackwell, 1975).
- KALLAI, Zecharia, *Historical Geography of the Bible* (Jerusalem: Magnes, 1986).
- KALLUVEETTIL Paul, *Declaration and Covenant*, AnBib 88 (Rome: Biblical Institute, 1982).
- KEEL, *The Symbolism of the Biblical World* (New York: Crossroad, 1985).
- KIRKPATRICK, A. F., *The Doctrine of the Prophets* (London: Macmillan, 1901).
- KLEIN, George L., *The Meaning of the Niphal in the Hebrew Bible* (Ph.D. diss., Dropsie College for Hebrew and Cognate Learning/Annenberg ResearchInstitute, 1992).
- LACOCQUE, André, *Zacharie 9-14* (Neuchatel: Delachaux & Niestlé, 1981).
- LAGRANCE, M. J., *Le Messianisme chez les Juifs* (Paris: Librairie Victor LeCoffre, 1909).
- LAMARCHE ,Paul, *Zacharie IX-XIV. Structure Littéraire et Messianisme* (Paris: Librairie Lecoffre, 1961).
- LARKIN, Katrina J.A., *The Eschatology of Second Zechariah. A Study of the Formation of a Mantological Wisdom Antology* (Leiden: Pharos, 1994).
- LIND, M.,*Yahweh Is a Warrior: The Theology of Warfare in Ancient Israel* (Kitchener: Herald, 1980).
- LIND, Millard C., *Yahweh Is a Warrior*, (Scottdale: Herald, 1980).
- MASON, Rex ,*Some Examples of Inner Biblical Exegesis in Zech. IX-XIV. In Studia Evangelica, Vol. VII*, (Berlin: Akademie, 1982).
- MEYERS, Eric M. and Carol L. MEYERS, *The Future Fortunes of the House of David: The Evidence of Second Zechariah*. In *Fortunate the Eyes That See: Essays in Honor of David Noel Freedman in Celebration of His Seventieth Birthday* (Grand Rapids: Eerdmans, 1995).
- MILLER, P. D. Jr., *The Divine Warrior in Early Israel* (Cambridge: Harvard Univ., 1973).
- MUDDIMAN, J., *Zechariah 13:7 and Mark's Account of the Arrest in Gethsemane, The Book of Zechariah and Its Influence,* (Burlington: Ashgate, 2003).
- MULLEN, E. Theodore, Jr. *The Assembly of the Gods* (Chico, Calif.: Scholars Press, 1980).
- NEAGA, Nicolae, *Hristos în Vechiul Testament* (Cluj-Napoca: Renașterea, 2017).

- NOWACK, W. ,*Die kleinen Propheten* (Gttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1903).
- OESTERLEY, O. E., *A History of Israel* (Oxford: Oxford University Press, 1932).
- OPPENHEIM, A. L., *Ancient Mesopotamia* (Chicago: Univ. of Chicago, 1964).
- OPPENHEIM, Leo A., *The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East* (Philadelphia: The American Philosophical Society, 1956).
- OTZEN, Benedikt, *Studien über Deuterosacharja*, (Copenhagen: Prostant Apud Munksgaard, 1964).
- P. LAMARCHE, *Zacharie IX-XIV. Structure Littraire et Messianisme* (Paris: Librairie Lecoffre, 1961).
- PORTNOY S. L., and D. L. PETERSEN, *Biblical Texts and Statistical Analysis: Zechariah and Beyond*, (JBL 103, 1984).
- PRITCHARD, James B., *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament* (Princeton: Princeton Univ., 1969).
- REINER, Erica, *Thirty Pieces of Silver, in Essays in Memory of E. A. Speiser* (New Haven: American Oriental Society, 1968).
- SCHMEMANN, Alexander, *Pentru viaţa lumii. Sacramentele şi Ortodoxia*, trad. Aurel Jivi (Bucureşti: IBMO, 2001).
- SELLIN, D. Ernest, *Das Zwlf-prophetenbuch* (Leipzig: A. Deichert, 1922).
- SIMONS, J., *Jerusalem in the Old Testament* (Leiden: Brill, 1952).
- STĂNILOAE, Dumitru, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, (București: IBMO, 1995).
- TILBORG, Sjef van, *Matthew 27. 3–10: An Intertextual Reading* (Kampen: 1. H. Kok, 1989).
- TOLLINGTON, J. E., *Tradition and Innovation in Haggai and Zechariah 1–8* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1993).
- TRUDE, Dothan, *The Philistines and Their Material Culture* (New Haven: Yale University Press, 1982).
- ŢENE, Ionuţ, *Reflecţii critice despre o teologie a istoriei* (Cluj-Napoca: Napoca Star, 2001).
- WEBB, Barry G., *The Message of Zechariah: Your Kingdom Come* (Bible Speaks Today).
- WENHAM, John W., *Christ and the Bible* (Leicester: InterVarsity, 1972)
- WISEMAN, D. J., *Peoples of Old Testament Times* (Oxford: Clarendon, 1973).
- WOLTERS, Albert, *Word Play in Zechariah* (Cambridge University Press, 2003).

- YADIN, Y.,„ *The Art of Warfare in Biblical Lands*, în *The Light of Archaeological Study*, 2 vols. (New York: McGraw-Hill., 1963).
- YADIN, Yagael ,*The art of warfare in Biblical lands: In the light of archaeological study* (Hardcover, 1963).
- YANNARAS, Christos, *Persoană şi Eros* (Bucureşti: Anastasia, 2000).

VI. Studii de specialitate

- Ap-Thomas, D. R., „Some aspects of the Root HAHN in The old Testament," *JSS*: 128-48.
- BREWER, Instone , „The Two Asses of Zechariah 9:9 in Matthew 21," *TynBul* 54 (2003.
- COOK, S. L., „The Metamorphosis of a Shepherd: The Tradition History of Zechariah 11:17," *CBQ* 55 (1993).
- CRAIGIE, „Deborah and Anat: A Study of Poetic Imagery," *ZAW* 19 (1978).
- CRAIGIE, Peter C., „The Poetry of Ugarit and Israel," *Tyn Bul* 22 (1971).
- DAHOOD, Mitchell, „Zacharia 9,1," *CBQ* 25 (1963), 123–24.
- DELCOR, M., „Deux Passages Difficiles: Zach VII 11 et XI 13," *VT* 3 (1953.
- DELCOR., Maties„„Les Allusions à Alexandre le Grand dans Zach IX 1-8," *VT* 1 (1951): 110-24.
- DRAFFKORN, Anne E., „Ilani/Elohim," *JBL* 75 (1957): 216-24, 222-23.
- DUFF, P. B., „The March of the Divine Warrior and the Advent of the Greco- Roman King: Mark's Account of Jesus' Entry into Jerusalem," *JBL* 111 (1992): 55–71.
- FEIGIN, Samuel, „Some Notes on Zechariah 11 4-17," *JBL* 44 (1925).
- FOX H., „The Forelife of Ideas and the Afterlife of Texts," *RB* 105 (1998).
- FREED, Edwin D., „The Entry into Jerusalem in the Gospel of John," *JBL* 80 (1961).
- FROLOV, S., „Is The Narrator also Among the Prophets? Reading Zechariah without Presuppositions (Biblical Interpretation)," *A Journal of Contemporany Approaches* 13 (1), 2005).
- GOOD R. M., „Zechariah 14:13 and Related Texts: Brother Against Brother in War," *Maarav* 8 (1992).
- Gordon, R. P., „Targum Variant Agrees With Wellhausen!," *ZAW* 87 (1975).
- GREENFIELD, J. C. „The Aramean God Ramman/Rimmon," *IEJ* 26 (1976).
- HANSON, P. D., „Zechariah 9 and the Recapitulation of an Ancient Ritual Pattern," *JBL* 92 (1973).

- KLEIN, „The Prophetic Perfect," *JNSL* 16 (1990), 45-60.
- KRAUSE, D., "The One Who Comes Unbinding the Blessing of Judah: Mark 11.1–10 As a Midrash on Genesis 49.11, Zechariah 9.9, and Psalm 118.25–26," in *Early Christian Interpretation of the Scriptures of Israel: Investigations and Proposals*, ed. C. A. Evans and J. A. Sanders (Sheffield: Academic Press, 1997).
- LAUBSCHER, F. du T., „Epiphany and Sun Mythology in Zechariah 14," *JNSL* 20.1 (1994).
- LAUBSCHER, F. du T., „The King's Humbleness in Zachariah 9:9. A Paradox?" *JNSL* 18 (1992): 125-134.
- LIPINS, E, „Recherches sur le livre de Zacharie," *VT* 20 (1970): 25-55.
- MALAMAT, Abraham, „The Historical Setting of Two Biblical Prophecies on the Nations," *IEJ* 1 (1950-51): 149-54.
- MCKANE, W., „Poison, Trial by ordeal and The cup of wrath," *VT* 30 (1980), 474-92.
- MENKEN, M. J. J., "The Quotations from Zech 9,9 in Mt 21,5 and in Jn 12,15," in *John and the Synoptics*, ed. A. Denaux (Leuven: Univ. Press, 1992).
- MERRILL H. Eugene, „Literary Genres in Isaiah 40-55," *BSac* 144 (1987): 144-56.
- MILLER, Patrick D. Jr., „Animal Names as Designations in Ugaritic and Hebrew," *UF* 2 (1970).
- MOSEMAN, R. David, „Reading the Two Zechariahs as One*,"* *RevExp* 97 (2000).
- MURAOKA, T., „On the So-Called Dativus Ethicus in Hebrew," *JTS* 29 (1978): 495–98.
- NIDA, E. A., "The Implications of Contemporary Linguistics for Biblical Scholarship," *JBL* 91 (1972).
- PAUL, S. M., „A Technical Expression from Archery in Zechariah IX 31a," *VT* 39 (1989): 495-96.
- RUBENSTEIN L., „Sukkot, Eschatology and Zechariah 14," *RB* 103 (1996).
- SCHAEFFER, K. R., „The Ending of Book of Zechariah: A Commentary," *RB* 100 (1993).
- TORREY*,* C. C., „The Foundry of the Second Temple at Jerusalem," *JBL* 55 (1936): 247-60.
- TORREY, C., „The Messiah Son of Ephraim," *JBL* 66 (1947): 253-77.
- TOURNAY, R., „Zacharie XII-XIV et L'Histoire d' Isral," *RB* 81 (1974).

UNIVERSITAS • NAPOCENSIS
ROMANIA
PRESA UNIVERSITARĂ

ISBN: 978-606-37-0977-7